

Helseskadelig pressehysteri

INNLEGG
Helse

Som thoraxkirurg lever jeg av konsekvenser av tobakk og forsøker tidvis å gjøre meg vittig ved å si at kolleger som jobber for røykebegrensning, er en trusel og bør hindres. I fullt alvor latterliggjør DN på lederplass 22. mars – «Tobakkshysteri» – lovforslag for å hindre snikreklame for tobakk og klager over at det er en uakseptabel begrensning på den redaksjonelle frihet.

Tobakken dreper et antall mennesker tilsvarende passasjerene på en jumbojet som styrter hver time hele døgnet, hele året. Tobakksindustrien vil tape på å få antall drepte ned. De er skruppelløse og vil markedsføre sin vare og øke sin fortjeneste – vel vitende om at det gir økt sykdom, lidelse og død.

Testpaneler og «objektiv» informasjon om sigarettmerkens finesser er reklame og intet annet. Uinteressant og skadelig. Fravær av dette vil neppe savnes av noen, og et lovforbud er ikke en utilbørlig inngripen i presse- og ytrings- friheten.

I Norge fikk vi forbud mot salg av tobakk til barn i 1899, reklameforbud i 1975 og forbud mot røyking på offentlige steder

Steinar Solberg.

2 MENINGER

DagensNæringsliv

EN FRI DAGSAVIS

Sjefredaktør og administrerende direktør: AMUND DAUVE

Tobakkshysteri

Et land der det ikke er lov med lekesigaretter i butikkyllene, har politikerne funnet det presserende å vedta enda strengere regler. Stortinget strømmet denne uken inn tobakkskadelen. Blant de tingene som beretter er forbudt er «senhyr» form for testing av tobakksvarer og tobakk-

DN 22. mars

i 2004. I en rekke land er lovreguleringen av skadelige varer minimal, og begrensninger i tobakksomsetningen finnes ikke. Der kan tobakkens fortrefeligheter fritt presenteres. De kalles ofte u-land.

Tobakksindustrien taper salg i vår del av verden. Det ville vært mer i tråd med de journalistiske idealer å legge innsats i å avdekke reklamepresset for å få analfabeter og fattigfolk i den tredje verden til å røyke.

Steinar Solberg, overlege, dr. med., Thoraxkirurgisk avdeling ved Rikshospitalet

Statlig skog- industri må til

INNLEGG
Industri

Uten langsiktig eierskap og kapital blir det kroken på døra for lønnsom høsting av fornybart råstoff fra skogen. Vi trenger et skogindustrielt lokomotiv etter modell fra Hydro og Yara.

Aktiv bruk av skogen er klimapolitikk i praksis. Tommer er sammen med vannkraft vår viktigste fornybare ressurs og er avgjørende for å skape en lavutslippsøkonomi. Vi skal erstatte fossil karbon med fornybart karbon i byggematerialer, plast, drivstoff og en rekke andre produkter.

Norge har allerede et godt utgangspunkt. Borregaard er selvså smykket i norsk treforedlingsindustri, med verdensledende fagmiljø på kjemisk raffinering av tommerstokken. Tofta har solid volumproduksjon av cellulose og på Follum har vi nå starten på en ny næringsklynge med all infrastruktur på plass.

Retten for påske kom beslutningen om å legge ned driften på Södra Cell Tofta. Det er alvorlig,

Kari Elisabeth Kaski.

ikke bare for dem som mister arbeidsplassen, men også for skogbruket, som er avhengig av kunder for hele tommerstokken. For å komme videre trenger vi en industriell eier med kapital og vilje til å utvikle disse anleggene til en effektiv og sammenhengende verdikjede fra skog til ferdig produkt. Staten har kapitalen og viljen. Vi har en god eierskapspolitikk, som har sikret norsk forankring av industribedrifter som er viktige for utnyttelsen av verdifulle naturressurser. La oss få se at Regjeringen tar i bruk de verktoyt Stortinget har gitt bred tilslutning til, og sammen med skognæringen bygger opp det industriellokomotivet vi trenger.

Kari Elisabeth Kaski, nestleder i ZERO

Utestengelse av selskaper som er dømt for bedrageri, korrupsjon, hvitvasking eller organisert kriminalitet er ikke nødvendigvis det beste. Forsøk på forbedring bør belønnes, skriver professor Erling Hjelmeng og post doc. Tina Søreide.

UHELDIG KONSEKVENNS AV ANSKAFFELSESGREGLER. Foretak som leverer gode produkter og tjenester utestenges fra videre samarbeid, skriver artikkelforfatterne. Foto: Gunnar Bløndal

Absurd avvising

INNLEGG
Jus

I Norge har vi regler som gir offentlige innkjøpere plikt til å la være å kjøpe varer og tjenester fra selskaper som er dømt for bedrageri, korrupsjon, hvitvasking eller organisert kriminalitet, og rett til å avvise den som har gjort seg skyldig i alvorlige forsømmelser «mot faglige og etiske krav i vedkommende bransje». Blant foretak som har mistet eller risikert å miste store inntekter på grunn av disse reglene er Unibuss, Veidekke, NCC og Norconsult.

Regelverket bygger på EUs anskaffelsesdirektiv, som også er tatt inn i EØS-avtalen. Hvert land har imidlertid fleksibilitet med hensyn til utforming og implementering. Spørsmålet er om Norge har utnyttet de mulighetene som finnes for å skape gode løsninger. Dette er viktig fordi reglene kan oppleves å ha store uheldige konsekvenser. Foretak som leverer gode produkter og tjenester utestenges fra videre samarbeid. Avvisning rammer således både kjøpersiden og

Erling Hjelmeng og Tina Søreide.

selgersiden, inkludert organisasjoner og individer som ikke har vært involvert i det kriminelle eller utetiske.

I markedet svekkes konkurransen hvis én aktør utestenges, og pris-kvalitet-kombinasjoner blir kanskje ikke så gode som de ellers kunne ha vært. Formålet som likevel forsvarer avvising, handler om å sikre tillit til myndighetene. Offentlige institusjoner skal ikke samarbeide med aktører som er tilbøyelige til å begå kriminelle eller grovt utetiske handlinger, og innbyggerne skal kunne vite at ressursene brukes effektivt.

Foretak i aktuelle markeder vil bli mindre tilbøyelige til å begå lovbrudd hvis de risikerer å bli utestengt.

Reglene er ikke innført for å

straffe foretakene ytterligere, men for å forebygge lovbrudd, fremme redelighet, og sikre god pengebruk. Langsiktige fordelene kan således veie opp for kortsiktige ulemper.

Disse resultatene er betinget av hvordan reglene fungerer. Praktiseringen må være predikerbar for å virke forebyggende og tillitvekkende, og samtidig bør den ikke føre til verre konsekvenser enn det som er nødvendig for sikre formålet. Disse betingelsene gjør at har regelverket stort forbedringspotensial.

Målet om forebygging blir vanskelig å nå så lenge beslutningen om å avvise ligger hos den enkelte innkjøper. Slik det er nå, er det denne som skal vurdere om det kan gjøres unntak fra avvisingen. Innkjøperne på kommunenivå kan imidlertid ikke ventes å avvise behovet for unntak mot den langsiktige gevinsten for landet av at praktiseringen er predikerbar. I stedet kan de se god grunn til å gjøre unntak, for eksempel for foretak med markedsrett, hyggelige ledere/eiere, eller sær gode produkter eller service.

Normalt finnes det alterna-

Nye kapitalkrav til bankene er i ferd med å falle på plass, men viktig internasjonalt arbeid med å få bedret, sammenlignbar informasjon gjenstår.

Må få bedre innsyn

GJESTEKOMMENTAR
FRIDTJOF BERENTS

Rammene for innføring av nye kapitaldekningsregler, kalt Basel 3, ga et nokså betydelig nasjonalt handlingsrom. Det var et naturlig utfall, siden det i utgangspunktet er landenes egne innbyggere som plukker opp regningen om banksystemet går overende.

Norge vil, som Sverige og en rekke andre land, benytte seg av handlingsrommet, ved blant annet å introdusere et kapitalpålæg på inntil fem prosent for større, systemviktige institusjoner.

Norske myndigheter vil frem mot sommeren klargjøre hvilke banker som er «systemviktige». Institusjonenes rolle regionalt vil også ha betydning, slik at enkelte av de største sparebankene trolig vil omfattes.

Bankenes egenkapital i prosent av deres såkalt risikoværdede balanse uttrykker institusjonens soliditet. Med forslaget til regjeringen vil store, norske banker fra sommeren 2016 måtte ha rundt 15 prosent egenkapital (12 prosent minimum med et tillegg på inntil 2,5 prosentpoeng avhengig av temperaturen i norsk økonomi, en «motsyklisk buffer»). Dette er noen prosentpoeng opp fra dagens nivå.

Det nye rammeverket virker fornuftig. Solide finansinstitusjoner gir samfunnsøkonomisk gevinst.

En hovedutfordring fremover ligger i å forstå bedre hva som forklarer forskjeller i bankers soliditet. Når en gradvis beveger seg fra et kredittrisiko beregnes sjablonmessig, basert på en metode som var nokså lik for alle banker og mellom ulike utlån, til bankinterne, sofistikerte modeller, gis grobunn til «interessekonflikter».

Jo lavere risikovekter for utlån, dess bedre kapitalisert vil institusjonene fremstå. Nettopp av hensyn til slik «modellrisiko» har den internasjonale overgangsregelen blitt videreført, og med boliglånvekt på rundt 25 prosent i Norge vil beregningsgrunnlaget også opprettholdes ved innfø-

ØKT INNSIKT. DNB og Swedbank skal ha honnør for å ha gitt oss økt innsikt gjennom næringsfordelte risikovekter, skriver artikkelforfatteren. Her er DNB Markets samlet i bankens lokaler i Bjørvika. Foto: Aleksander Nordahl

ringen av Basel 3 (det vil si ikke falle under 80 prosent av Basel I grunnlaget).

Å foreta en grundig vurdering av risikoen i bankenes balanser fra utsiden er således vanskelig. Forskjeller i boliglånvekt har blitt påpekt en rekke ganger, hvor det gjennomgående er lavere interne modellrisikovekter på svenske boliglån enn norske (også for svenske banker med boliglån i de to land).

Vel så interessant er forskjeller i risikovekter for lån

Man må for all del unngå at risikomodelleene gir opphav til et internasjonalt «race to the bottom»

til bedrifter. Her skal DNB og Swedbank ha honnør for å ha gitt oss økt innsikt gjennom næringsfordelte risikovekter. Av nylig publiserte risikorapporter går det frem at for eksempel vekten innfor segmentet «shipping & offshore» er rundt 80 prosent for DNB og rett under 50 prosent for Swedbank. Kan dette alene forklares av at DNBs (vesentlig større) shippingporteføljene har et betydelig innslag av blant annet tank- og tørrbulkesponsorer, hvor markedene for tiden er krevede, eller er det også modellforskjeller?

Innenfor segmentet «næringsseiendom» opererer DNB og Swedbank med vekt mellom 45-50 prosent, mens Handelsbanken legger til grunn omtrent halvparten. Hvor mye av denne forskjellen kan knyttes til forskjeller i underliggende eksponeringer? Eller skyldes det vesentligste at sistnevnte benytter den avanserte modellmetoden (der også tapsgraden,

og ikke kun tapssannsynligheten, fastsettes)?

Tilsvarende har avansert modellering redusert Danske Banks risikovekt til 36 prosent, mens Nordea Danmark har en foretaksvekt på 48 prosent.

De siste års lavere tapsavsetninger i Nordea kan ikke forklares en slik forskjell. Men både Swedbank og Nordea regner med større reduksjon i risikovekter ved overgang til avansert metode for foretakseksponeringer.

Ved å kartlegge forskjeller i risikovekter på bakgrunn av konkrete utlånsseksponeringer vil det pågående arbeidet i regi av det Europeiske Banktilsynet (EBA) kunne bedre sammenligningsgrunnlaget mellom banker. Foreløpige indikasjoner tyder på at inntil halvparten av forskjeller i vekt kan skyldes modelltekniske forhold. Dette taler for at det er behov for et større internasjonalt arbeid knyttet til å standardisere metodene for måling og beregning av risiko og kapitalbehov.

Sammenholdes nordiske bankers risikorapporter med andre banker internasjonalt, kan det synes som risikovektene hos enkelte nordiske aktører har kommet svært langt ned. Økt oppmerksomhet rundt dette gir grunn til å tro at deler av forskjellen vil kunne måtte reverseres i årene som kommer. Oppfatningen av «overkapitalisering» i enkelte nordiske institusjoner vil således kunne modereres.

Man må for all del unngå at risikomodelleene gir opphav til et internasjonalt «race to the bottom».

Muligheten for å lykkes er nå unik, for interessen i markedet for å forstå bankregulering har aldri vært større.

Fridtjof Berents, analysesjef i Arctic Securities